

Verslag Beeld VV Thema: 'Schoon en Gezond Water'

Datum: 07 juni 2023, 19:30-22.00 uur
Plaats: VV-zaal Leiden
Verslag: Mevr. R. Lubbers, Vi.a.Vi Office Management

Aanwezigen:

Mevr. A.V. Baerveldt	Dhr. J.W.C. de Mooij
Dhr. J.B. van den Berg	Dhr. J.L. van Oeveren
Mevr. J.M. van den Broek	Dhr. W. van Roon
Mevr. V.M.M. van der Burg	Dhr. R.A. Roorda
Dhr. A.G.M. Burger	Mevr. K. van Rooten
Mevr. S.U. Dewkalie	Dhr. R.A.M. van der Sande (dijkgraaf)
Dhr. E. van Dijk	Dhr. J.G.M. Schouffoer (hoogheemraad)
Dhr. W.H.B. van Dunné	Dhr. R. Schuurman
Dhr. H.J. van Egmond	Dhr. J.A.M. van der Slot
Dhr. H. Hazenoot	Dhr. J.A. Stenfert Kroese
Mevr. S.F. Jahan	Dhr. A.G. Straathof (hoogheemraad)
Dhr. H. van der Kaap	Dhr. J.W. van der Wijk
Dhr. J.B. Knapp (hoogheemraad)	Mevr. A.H.G. van Zantvoort
Dhr. H.A.M. Koenders	M.R. Verkleij-Lemmers (hoogheemraad)
Dhr. H.C.M. Kortman	
Dhr. G.H. van Mastwijk	

Medewerkers / presentaties:

Dhr. N. Minnen
 Mevr. L. Frinking
 Mevr. H. Schutte
 Dhr. J. Verbiest
 Mevr. J. de Weert

Welkom

Hoogheemraad Schouffoer opent de Beeld VV en heet iedereen van harte welkom. De presentatie zal worden gegeven door Niels Minnen (resultaatmanager), Linda Frinking, Jasperien de Weert en Jan Verbiest. Hesper Schutte behandelt de biodiversiteit.

1. KRW en waterlichamen

"Waar denken de aanwezigen aan bij het woordje: 'schoon én gezond water'?"

- Goede biodiversiteit
- Heerlijk helder
- Helder
- In balans met de natuur
- Kaders: wat vinden wij schoon
- Leven (2 x)
- Natuur
- Oppervlaktewater wat zo schoon is dat het kan worden gedronken
- Precies wat er staat
- Rivierkreeften (2 x)
- Water waar ik in kan zwemmen

Beeld VV 'Schoon en gezond water'

07 juni 2023

Bestuursondersteuning registratienummer: 23.053295

Schoon en gezond water is veel in het nieuws: er moet aan meerdere wettelijke verplichtingen worden voldaan. (de Kaderrichtlijn Water en de Europese Richtlijn Zwemwaterlichaam). Vraag is, of dit (tijdig) gaat lukken.

De KRW (per 2000 van kracht) kan worden opgedeeld in diverse verschillende onderwerpen. Zwemwater wordt separaat toegelicht.

Doel: de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater in Europa waarborgen voor al het leven. Voor al het Rijnlandse water geldt vanuit de KRW dat er geen verslechtering van de waterkwaliteit mag optreden.

De KRW bestrijkt al het water, maar overig water én waterlichamen kennen een eigen aanpak.

Definitie waterlichaam: een gebied met een bepaalde hoeveelheid oppervlaktewater, omvang of een bepaald volume. Maar het kan ook een polder zijn met heel erg veel water. Voorbeelden: De Reeuwijkse Plassen, de Nieuwkoopse Plassen, de vaarten in de Haarlemmermeerpolder.

Rijnland heeft 40 waterlichamen en de rest is overig water (zoals de poldersloten).

In 2009 is gestart met de aanpak via drie planperiodes (2009-2015, 2015-2021, 2022-2027).

In 2027 dient de waterkwaliteit op orde zijn.

Wat valt onder 'overig water'?

Al het andere water: meren en plassen, en in het werkgebied van Rijnland vooral zeer veel sloten.

Voor waterlichamen geldt een resultaatsverplichting voor het halen van gestelde ecologische- en chemische doelen.

Voor overig water geldt een inspanningsverplichting er mag geen verslechtering optreden.

Wat is 'schoon'?

De KRW schrijft voor hoe er moet worden gemeten en bepaald kan worden wat per waterlichaam als goed en haalbaar is. Er zijn diverse type waterlichamen en dus ook diverse doelen per waterlichaam (wat past in dit systeem bij deze plek).

Ecologische doelen oppervlaktewater: ecologische toestand waterlichamen:

Er wordt gekeken naar:

- Biologie (algen, waterinsecten, waterplanten en vissen): zeer bepalend voor de waterkwaliteitsbeoordeling.
- Inrichting hydromorfologie
- Fysisch chemische parameters (zoals nutriënten en veel stoffen).
Voor de stoffen liggen (Europese) normen vast.

De chemische toestand gaat over metalen, PFOS, PAK's en dergelijke.

Verschil tussen de ecologische én de chemische beoordelingen: de biologische beoordeling kent gradaties (van groen naar geel naar oranje en rood) de chemische niet (Rijnland voldoet ja/nee).

Stoffenlijst

Deze wijzigt voortdurend en het aantal stoffen groeit naarmate er meeste toxische stoffen worden ontdekt die zich in het systeem bevinden. Rijnland dient hierop dan ook weer maatregelen in te zetten.

Beoordeling Kagerplassen (dia 9)

Er wordt gestart met de *biologische beoordeling* (links onderaan). Criteria: waterplanten, vissen, macrofauna fytoplankton. Deze zijn in de Kagerplassen op orde. Dus: groen.

Er worden stoffen gemeten met veel invloed op de biologie: fosfor, stikstof, PH, temperatuur, chloridegehalte, zuurstof (de biologie-ondersteunende stoffen). Gezamenlijke score: groen. Als fosfor/stikstof: als één voldoet, wordt groen gescoord.

Nederland heeft afgesproken om de overige ongeveer 80 stoffen te gaan meten. En die voldoen hier niet. Dus: rood.

Bij elkaar opgeteld: 2 x groen en 1 x rood leidt tot een geel blokje ecologie.

Chemische beoordeling

Rechts. Hier geldt: als één van de gemeten stoffen niet voldoet, kleurt het *hele* blokje chemische toestand rood. Principe: 'one out is all out'.

Beeld VV 'Schoon en gezond water'

07 juni 2023

Bestuursondersteuning registratienummer: 23.053295

Eindoordeel: rood. Het is zeer lastig voor Rijnland om een groen eindoordeel te realiseren voor de waterkwaliteit.

Ubiquitaire stoffen zijn de stoffen die alom in het watersysteem voorkomen. Bij de Kagerplassen komt blokje uit op groen omdat de norm niet wordt overschreden.

De nieuwe prioritair stoffen zijn (nog) niet in deze beoordeling meegenomen (deze stoffen worden wél al gemeten). Hierover moeten nog nadere afspraken worden gemaakt. PFAS wordt inmiddels meegenomen bij de beoordeling.

Ubiquitaire stoffen mogen niet meer geloosd worden, maar ze worden nog steeds in watersysteem aangetroffen. Dat betekent, dat bronaanpak een gepasseerd station is en bestrijding dus zeer moeizaam is.

KRW-toestand 2021 (dia 10) van alle waterlichamen.

Deze zijn op chemie en ecologie gescoord en het eindoordeel wordt weergegeven.

Alle eindoordelen scoren rood.

Maar qua ecologie (voor de KRW het belangrijkste) nadert een groot aantal Rijnlandse waterlichamen een groene beoordeling.

Op een aantal ondermaats scorende waterlichamen wordt intensief ingezet in de derde planperiode.

- KRW 1: Rijnland is gestart met aantal heel complexe locaties, zoals de Reeuwijkse en Nieuwkoopse Plassen en de Natura 2000-gebieden/Duinwaterlichamen.
- KRW 2: Hierin werden maatregelen uitgerold over overige -minder complexe- meren en plassen. Voorbeelden:
 - Nieuwe Meer, Amstelveense Poel, Zoetermeer, Langeraarse plassen.
- KRW 3: in deze planfase moeten nog veel -relatief simpele- waterlichamen worden aangepakt. Voorbeelden: vaarten en kanalen, Reeuwijk, Nieuwkoop, polder Stein. Maar in deze waterwegen is het te nemen aantal maatregelen beperkter en wordt ingezet op de aanleg van natuurvriendelijke oevers, vissenbossen e.d.

Reeuwijk, Nieuwkoop en de polder Stein bleek de aanpak in KRW 1 ontoereikend. In de Nieuwkoopse Plassen kampt Rijnland met de meststoffen van de aalscholverkolonie en de purperreigers in het water wat de groenknolorchis in gevaar brengt (belangrijke doelsoort voor Natuurmonumenten). Rijnland probeert het door aalscholers veroorzaakte vervuilde water snel uit het plassenstelsel te verwijderen. Rijnland heeft altijd aangesloten bij interessante initiatieven van derden (synergie).

In elke planperiode heeft Rijnland de situatie van de waterlichamen steeds opnieuw in kaart gebracht evenals maatregelen om de situatie te verbeteren.

Zo wordt er gekeken naar de bron en de belangrijkste stoffen om het watersysteem op de beoordelen.

Belangrijke sturingsparameters voor het watersysteem zijn nutriënten, stofstof en fosfor.

Om de gehalten te laten dalen, is het wezenlijk om de bronnen aan te pakken, waarbij gedacht kan worden aan:

- Afkoppelen van landbouwland
- Verwijderen overtollig slib en bagger
- Defosfateren; ja/nee
- Andere bronnen?
- Verminderen belasting AWZI, overstorten, opheffen van ongezuiverde lozingen (met impact op complete watersysteem)
- Bewustwording en communicatie

Het is voor waterplanten en de macrofauna essentieel dat het watersysteem goed is ingericht en het beheer op orde:

- Bij voorkeur inrichting met natuurvriendelijke oevers
- Inrichting en beheer van watergangen dus baggeren van sloten
- Stimuleren ecologisch onderhoud (dat gefaseerd moet worden uitgevoerd dus niet alle waterplanten tegelijkertijd uit het watersysteem verwijderen)
- Het aanleggen van vispassages (zoals bij Spaarndam, Halfweg, Katwijk)
- Bij de renovatie van gemalen wordt het belang van vissen nadrukkelijk meegewogen (vrije doorvaart van boezem naar polder en vice versa).

Beeld VV 'Schoon en gezond water'

07 juni 2023

Bestuursondersteuning registratienummer: 23.053295

Afspraken met Brussel (derde nota Schoon Water):

De maatregelen om het water schoon te maken en de waterlichamen op orde te brengen, zullen door Rijnland worden uitgevoerd.

Een aantal -zoals het opheffen van overstorten- is elders belegd (opheffen overstorten ligt bij gemeenten). Met die partijen wordt dan ook overlegd.

Waar staan we nu met de maatregelen?

- Uitvoering maatregelen conform uitvoeringsprogramma zoals bestuurlijk vastgesteld inclusief voorbereidingskrediet.
- Uitgebreide Informatie per waterlichaam kan worden geraadpleegd op: KRWDashboard_4a - Power B. Via het linkje naar 'trends' worden de ontwikkelingen van de waterkwaliteit inzichtelijk. Rijnland maakt aantoonbaar progressie: het fosforgehalte in het water daalt steeds verder maar dat betekent niet automatisch een goede beoordeling van de waterkwaliteit. Maar er zitten weer otters in de Reeuwijkse Plassen en in de Nieuwkoopse Plassen. Otters zijn niet als parameter in het KRW-beoordelingssysteem opgenomen maar hun aanwezigheid is positief.

Aandachtspunten komende tijd?

- Rijnland is voornemens de maatregelen KRW 3 in 2027 afronden en gaat er ook vanuit dat dit haalbaar is, maar het is wel een 'hele klus'.
- Via het Nationaal Programma Landelijk Gebied is een kans voor Rijnland: hierin de vereisten om de waterkwaliteit te verbeteren weer onder de aandacht gebracht. In het NPLG wordt gesproken over 'groenblauwe dooradering' en sluit goed aan bij de natuurvriendelijke oevers.
- Maar het NPLG kan ook tot wisselende reacties leiden in het werkgebied: bewoners/partijen willen mogelijk meewerken, maar men kan ook willen afwachten.
- Exoten: de Amerikaanse rivierkreeft veroorzaakt grote overlast. Er lopen metingen en pilots (bij meerdere waterschappen) om de stand van zaken in kaart te brengen en te bezien welke bestrijdingsmethode het beste uitpakt/kosteneffectief is. De Unie van Waterschappen dringt bij het ministerie LVN aan op aanpassing van de Visserijwet t.b.v. een betere bestrijding van de kreeften.
- Rijnland kent twee IPM-teams, belast met de uitvoering. Zie het filmpje.

Vragen en reactie vanuit Rijnland

1. Stikstof scoort geel in het voorbeeld maar wordt gemitigeerd door andere factoren wat leidt tot eindoordeel groen. De ecologische toestand wordt met geel beoordeeld (bovenste streep) en dat lijkt alleen verklaarbaar door stikstof (geel). Klopt dat? Het lijkt logisch dat de tweede regel van boven links groen, en rechts rood zou kleuren.

Voor fosfor en stikstof geldt: als een van de twee groen scoort, komt de optelsom nutriënten uit op groen.

Omdat overige stoffen op rood staan, worden de twee blokjes gezamenlijk één klasse afgeschaald en dus geel. Stikstof en fosfor zitten samen in één kadertje dat het blokje nutriënten vult en dat is dus wel groen.

2. Niets alles is al op orde binnen het werkgebied. Vraag: kan Rijnland eigenlijk wel interveniëren? Wat is de reikwijdte van de mogelijkheden als Rijnland niet aan de norm voldoet en aanknopingspunten ontbreken om effectieve maatregelen te nemen? De mogelijkheden om vanuit Rijnland de gevolgen van de aalscholverkolonie aan te pakken zijn beperkt. In de natuur vinden interacties plaats met winnaars/verliezers. In hoeverre is Rijnland in staat om dat proces te beïnvloeden is dat überhaupt wenselijk?

Tijdens de voorgaande bestuursperiode is uitgebreid over de aanpak van de purperreigers maar volgens afspraken wegen de natuurdoelen van de Nieuwkoopse Plassen zwaarder dan de waterkwaliteitsdoelen. En Rijnland moet zich optimaal inspannen om deze te halen. Het door deze vogels met fosfaat vervuilde water wordt nu afgeleid uit het plassengebied.

In een recente brief van de Raad voor de Leefomgeving wordt Nederland aangespoord om de waterkwaliteitsdoelen meer dan tot nu toe gebeurt, te laten doorwerken in andere domeinen. Rijnland kan niet in alle gevallen zelf iets doen, maar zaken wel agenderen en aangeven wat het waterschap -bijvoorbeeld van het Rijk- nodig heeft om doelen te kunnen halen.

3. Het getoonde lijstje met mogelijkheden om de waterkwaliteit te verbeteren is niet volledig. Hoe kijkt Rijnland aan tegen vergunde bestaande én mogelijk nieuw aangevraagde lozingen?

Beeld VV 'Schoon en gezond water'

07 juni 2023

Bestuursondersteuning registratienummer: 23.053295

Sommige lozingen zijn voor onbepaalde tijd vergund maar er wordt nagegaan of dat zo moet blijven. Er staat hiervoor een campagne op stapel om met de Omgevingsdiensten te bekijken of vergunningen moeten worden ingetrokken ('het schuurt tegen wettelijke kaders aan').

4. De stoffenlijst dijt steeds verder uit. Advies: ga na of de bron kan worden aangepakt. Maar in de presentatie werd ook gemeld, dat bronaanpak niet aan de orde is omdat niet van alle stoffen de herkomst bekend is. Dat betekent toch dat niet alle doelen groen kunnen kleuren op termijn?

Het is moeilijk om de stoffenlijst op orde te krijgen. Er wordt in Brussel op aangedrongen om sommige alom aanwezige stoffen die niet kunnen worden bestreden van deze lijst te halen. Los daarvan worden steeds nieuwe stoffen geproduceerd en toegevoegd aan deze lijst.

Standpunt waterschappen: begin bij de bron. Daar is het beleid ook op gebaseerd. Het verbieden van stoffen verloopt veelal via de EU, soms via Nederland.

5. Communicatie en bewustwording: in media worden als het gaat over de waterkwaliteit vrijwel alleen sombere en negatieve kwalificaties gehanteerd ('slecht', 'zorgelijk'). Er wordt veel geld uitgegeven aan naar het blijkt ook effectieve maatregelen. Deze positieve berichten krijgen amper aandacht. Welke rol zou de Unie van Waterschappen hierin kunnen spelen?

Ja, de waterkwaliteit verbetert maar is nog niet goed genoeg en daarop wordt dan ook de nadruk gelegd in de media. Het is inderdaad raadzaam om de aandacht te vestigen op de aantoonbare verbeteringen (zie ook de trendgrafieken).

6. Waar komt Rijnland op uit in 2027-2037 al de huidige progressie wordt doorgevoerd in het huidige tempo? Die rekensom is niet gemaakt maar zou gemaakt kunnen worden.

II

De KRW bestaat uit waterlichamen, maar ook uit een groot deel 'overig water', zijnde niet een niet KRW-waterlichaam. Het gaat dan om ongeveer 7.000 ha water (van de 12.000 ha totaal) waarvan ongeveer 12.000 km aan sloten en wateren in o.a. het stedelijk gebied en het landelijk agrarisch gebied.

Rijnland kent één watersysteem: het water wordt in Gouda ingelaten en dit stroomt er in het noorden weer uit en al het water staat dus met elkaar in verbinding (met beïnvloeding tot gevolg).

Rijnland heeft de overige wateren in vijf clusters opgedeeld, afgestemd op de specifieke eigenschappen: diepe kleigronden; kleigronden; zand; veen en stedelijk.

Overig water bevindt zich op zeer diverse locaties, ook langs agrarische percelen en in stedelijk gebied.

Wat is ecologisch goed water?

Hiervoor heeft Rijnland in opmaat naar KRW 3 een digitaal beeldenboek 'Leven in sloten in beeld' gemaakt: zie dia 20. Zo wordt aangegeven dat sloten met een dikke baggerlaag veelal weinig soorten leven bevatten en weinig begroeiing. En dat gewerkt moet worden aan sloten met diverse plantensoorten, leven en meer planten aan de oevers voor een betere biodiversiteit/ecologie. Beheer en onderhoud zijn essentieel om de toestand van het overig water te verbeteren.

Activiteiten DOW in deze bestuursperiode om doelen 'overig water' te behalen:

- Er is een nieuwe toestandsmeting uitgevoerd om wijzingen met voorgaande jaren te kunnen bepalen. De data worden momenteel geanalyseerd en komen in 2023 beschikbaar.
- Sloten op orde als onderdeel van de Watergebiedsplannen en er wordt aansluiting gezocht bij PPLG's, zie ook de relatie met de 10% groenblauwe dooradering. Rijnland vindt het een mooie kans om in de gebiedsprocessen aandacht te besteden aan overig water.
- Baggerachterstanden overig water worden opgepakt. Sloten moeten goed op diepte zijn.
- Er staat een grote communicatiecampagne op de rol over ecologisch beheer/onderhoud inrichting door derden (met versnellingsmiddelen PZH). Veel overig water wordt niet door Rijnland onderhouden maar de aangelanden. Rijnland verwacht binnenkort versnellingsmiddelen van de provincie Zuid-Holland hiervoor te kunnen aanwenden.
- Continueren samenwerking met de agrarische collectieven die met diverse pakketten stappen maken.
- Stimuleren verminderen emissies nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen in agrarisch gebied door het LBP en inspiratiepolders.

Dia 22 geeft de stand van de huidige waterkwaliteit planten– beeld 2018/2019 weer: recentere data zijn nog niet geanalyseerd. Het merendeel van de sloten in de vijf clusters scoren ondermaats voor wat betreft waterplanten ten opzichte van de doelen. Het valt te hopen dat op basis van deze recente metingen verbeteringen kunnen worden geconstateerd.

Dia 23. Fosfor is het grootste probleem in het werkgebied van Rijnland. Er zijn zeer veel meetlocaties, ook in kleinere sloten. Op een aantal locaties gaan de gehalten de goede kant op (groen) maar er zijn veel locaties met veel te hoge fosforconcentraties met nadelige effecten voor waterplanten én ecologie.

Rijnland herbergt een groot agrarisch gebied dat een grote impact heeft op de waterkwaliteit. Hiervoor is een Agrarisch meetnet Gewasbeschermingsmiddelen (GBM) opgezet (vanaf 2014 vinden metingen op dezelfde locaties met dominante bepaalde teelten plaats). De normoverschrijdingen liepen tussen 2016-2018 terug maar de aantallen blijven de laatste jaren stabiel. Helaas wordt de gewenste daling van gewasbeschermingsmiddelen niet gemeten. Met de sector wordt overlegd hoe te voorkomen dat deze GBM in het water belanden.

Maatregelen:

- Hiervoor werd in 2022 het digitale Landbouwportaal met helpdesk opgezet (ten behoeve van kennisoverdracht met name voor wat betreft de waterkwaliteit).
- Per sector is een inspiratiepolder aangewezen: om gezamenlijk kennis op te doen en te werken aan effectieve maatregelen voor verbetering waterkwaliteit.

Via het Landbouwportaal worden vragen van agrariërs via persoonlijk contact beantwoord. Zij kunnen aan de slag vanuit vier thema's:

1. Erfafspoeling mineralen en nutriënten (welke verbetermaatregelen zijn er?).
2. Hoe kunnen emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar het water worden verminderd?
3. Maatregelen ten behoeve van duurzaam bodembeheer
4. Beheer en inrichting van perceel- en oeverinrichting waarmee de waterkwaliteit kan worden verbeterd.

Vanuit het Landbouwportaal kan een coachbezoek op de locatie worden geregeld (kennisoverdracht en bewustwording) om per bedrijf maatwerkadvies te kunnen aanbieden. Overigens vergt niet elke maatregel/aanpassing een investering. Sommige simpele adviezen kunnen een belangrijke positieve bijdrage leveren aan de waterkwaliteit.

Voor investeringen kan bij het Landbouwportaal subsidie worden aangevraagd die is gekoppeld aan de EU Landbouwvrijstellingsverordening (LVV). Zodoende kunnen bepaalde maatregelen gedeeltelijk worden gesubsidieerd en vallen daarmee niet onder staatssteun. In Rijnland is gekozen om 40% te subsidiëren (innovaties zijn uitgesloten). De maatregelen in het Landbouwportaal die wél kunnen worden gesubsidieerd staan op de BOOT-lijst (Bestuurlijk Overleg Open Teelt en Veehouderij) en zijn bewezen effectief.

Vragen en reactie vanuit Rijnland:

7. Zoals al zo vaak, wordt veelal naar de agrariërs gekeken voor oplossingen. Maar in het werkgebied wonen 1,3 miljoen mensen dus is het niet aannemelijk dat alle stoffen alleen maar afkomstig zijn van de boeren en als enigen verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor de waterkwaliteit: 17 ton gewasbeschermingsmiddelen, 123 aan medicijnresten en overig (landelijk).

Bij andere waterschap is baggeren ook het Landbouwportaal gevoegd: advies is om dit ook bij Rijnland te doen. De betalingen worden via de collectieven uitgekeerd. Zodoende worden sloten versneld gebaggerd.

KRW: sommige boeren moeten veel van hun grond langs sloten onbenut laten (verplichte bufferstroken) terwijl daar geen enkele compensatie tegenover staat. Overweegt Rijnland om deze boeren tegemoet te komen?

Het betreft een verplichte maatregel en dus kan Rijnland hierin financieel niets betekenen. Qua onderhoud zou en een beroep kunnen doen op de Beheerpakketten ANLb.

8. Inspreker -zelf agrariër- wil met name benadrukken dat van boeren een behoorlijke hoeveelheid grond wordt afgenomen dat feitelijk braak moet blijven liggen, niet voor de productie mag worden meegeteld en ook niet meer wordt meegeteld bij subsidies: 'Dit offer is ons zo maar in de maag gesplitst'.

Boeren moeten verplicht deze stroken te onderhouden maar mulchen is verboden want alles moet worden afgevoerd. Kortom: agrariërs moeten de gevolgen van deze maatregel allemaal uit eigen zak betalen zonder dat er iets tegenover staat.

9. De afname van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen stagneert. Zijn er meer maatregelen (positief/negatief) dan de geschetste?

Er wordt door Rijnland gehandhaafd op basis van het Activiteitenbesluit en wordt nagegaan of de teeltvrije zone op orde is. Maar het kan voorkomen dat er -hoewel agrariërs zich aan alle regels houden- er toch stoffen in de sloot belanden; er ergens via een pijpje op de wasplaats op het erf wordt afgewaterd op de sloot, e.d. Deze bovenwettelijke zaken kunnen bijdragen aan de extra stap om emissies te reduceren.

10. Vindt Rijnland dit niet raar?

We kunnen wel hopen dat deze situaties zich niet voordoen, maar in de praktijk komen ze wel voor, ook ten gevolge van onwetendheid. Vandaar dat bedrijfsbezoeken door coaches zo zinvol zijn.

11. Maar ook als er sprake is van onwetendheid, dan nog is dit geen excuus om niet aan de regels te voldoen. Dat is waar. Vandaar dat er ook vanuit de landelijke regelgeving (Toekomstvisie 2030) wordt bepaald dat er geen gewasbeschermingsmiddelen meer mogen afvloeien naar het water en dat er middelen verboden worden verklaard. Dus als agrariërs ervoor kiezen om regels te negeren, kan dit leiden tot de intrekking van de toelating van bepaalde middelen. Maar coaches kunnen wel degelijk positief bijdragen in gevallen waarin omissies worden waargenomen terwijl de boer zich wél aan alle regels houdt.

12. Het Landbouwportaal lijkt specifiek gericht op het dempen van effecten en niet op de bronmaatregelen. Eigenlijk zou terugdringing bij de bron moeten worden beloond.

De mogelijkheden hiervoor zijn voor het waterschap beperkt dus richt het zich op de vermindering van emissies daar waar die worden aangetroffen. In het NPLG wordt nagedacht over een beloningssystematiek.

13. Er worden weliswaar veel maatregelen genomen en bepaalde stoffen mogen niet meer worden gebruikt. Hoe lang kan de uitspoeling vanuit het (verre) verleden nog doorwerken?

Deze termijn is erg afhankelijk van het type stof. In de prioritaire stoffenlijst staan een aantal al lang geleden verboden gewasbeschermingsmiddelen maar deze duiken nog steeds op (decennia later). Dus hoe eerder er maatregelen worden genomen, hoe beter.

14. Welke factoren binnen/buiten Rijnland beïnvloeden de waterkwaliteit (behalve de agrarische sector)?

a. Stoffen die door de zuiveringsinstallaties niet worden gezuiverd, zoals de medicijnresten, die in het water terecht komen door menselijk toedoen. b. Vervuiling die vanuit de buurlanden Nederland bereikt.

15. Er is ook stedelijk gebied en veel gemeenten zijn hiervoor verantwoordelijk. Hoe zorgt Rijnland er samen met deze gemeenten voor dat ook de stedelijke wateren voldoen aan de KRW-doelen?

Rijnland kent weinig waterlichamen binnen stedelijke gebieden met uitzondering van Zoetermeer. Er wordt altijd per locatie bekeken welke maatregelen effectief zijn. Meer inzet in stedelijk gebied kan het beste in 'overig water' worden gerealiseerd. Er vindt wel continue overleg plaats met gemeenten over het reduceren van overstort e.d.

16. De watergangen in stedelijk gebied staan in verbinding met de waterlichamen van Rijnland. Dus zullen ook gemeenten actie moeten ondernemen in de stedelijke omgeving. Op welke wijze doet Rijnland dit: door te stimuleren, communiceren, concrete subsidies, regelingen?

De afdeling relatiebeheer doet veel aan vergroting van bewustwording. En er zijn synergieregelingen die ook door gemeenten kunnen worden gebruikt (stimuleringsregeling bijvoorbeeld voor de aanleg van oevers).

17. In vergelijking met andere landen doet Nederland het veel slechter. Wat kan daaruit worden geconcludeerd?

Of Nederland het echt zoveel slechter doet is de vraag. Op onderdelen wel, maar het is niet eenvoudig om te vergelijken want de aanpak van de KRW varieert per land (minder waterlichamen). Nederland heeft -in tegenstelling tot aantal andere landen- zeer veel aandacht besteed aan alle stoffen (inclusief normeringen).

18. RIVM-gegevens waterkwaliteit 2020 geven een ander beeld over de diverse ondergronden. Veen voldoet qua uitspoelingswater vrijwel geheel aan de norm. Dus wat is de oorzaak van de afwijking ten opzichte van Rijnland? In de RIVM-gegevens staan geen buitenlandse metingen. Advies: neem contact op met Intratuin om Roundup niet langer te verkopen.

In het kader van de bewustwording was Rijnland al voornemens om een rondje je lopen langs de volkstuintjes en tuincentra om meer te wijzen op de effecten van glyfosaat.

III. Biodiversiteit

Meerdere deskundigen en partijen hebben een 'Deltaplan Biodiversiteitsherstel' opgestart.

Rijnland heeft met een eigen integraal team een eigen actieplan opgesteld met als centrale vraag: 'Hoe maken we ons leef- en werkgebied weer geschikter voor bijvoorbeeld de Tiny 5?'. In het plan staat wat Rijnland wil doen (en al doet) ten behoeve van de biodiversiteit. De vijf icoonsoorten van Rijnland:

- de driedoornige steekelbaars
- de grote roodoogjuffer (libel)
- de gewone pad
- de huiszwaluw
- het knoopkruid

Als het weer beter gaat met deze Tiny 5, betekent dit dat de basis sterker wordt en dat de biodiversiteit als geheel ook herstelt.

(Filmpje)

Kern: van alle vroeger in Nederland levende planten- en diersoorten resteert anno 2023 nog slechts 14%. De biodiversiteit staat zwaar onder druk terwijl die essentieel is. Versterking van biodiversiteit in het werkgebied van Rijnland is een natuurlijke opgave voor Rijnland omdat het met name gaat over de natuur langs oevers en in het water.

Actieplan Rijnland:

- Rol pakken en kennis opdoen (o.a. via monitoring, training intern en op termijn ook extern, te denken valt aan aannemers)
- Borgen in beleid, projecten en onderhoud: biodiversiteit wordt onderdeel van alle werkzaamheden van Rijnland.
- Samenwerken en meekoppelen met anderen.
- Communicatie over soorten met de 'Tiny 5'

Vragen en reactie vanuit Rijnland:

19. Kennen de inwoners van het werkgebied van Rijnland het begrip 'Tiny 5' eigenlijk wel?

De meeste van de 750 medewerkers van Rijnland vermoedelijk wel. Het filmpje is gemaakt voor het HWBP6 en dat is via sociale media verspreid. Hiermee worden niet alle 1,3 ingelanden bereikt. Maar bij communicatie over alle projecten wordt steeds benadrukt waarvoor dit wordt uitgevoerd, welke soorten profiteren e.d.

20. Hoe wordt bij aanbestedingen aandacht besteed aan biodiversiteit (maaibeheer, lopende contracten) e.d.? *Voor het onderhoud van de watergangen en beheer van gras op de awzi-terreinen worden bestekken opgesteld. Aannemers die inschrijven 'verdienen' extra punten als zij scoren op biodiversiteit. Van de aannemers die maaien op de awzi's zijn er drie Kleurkeuren gecertificeerd (Kleurkeur is ontworpen door de Vlinderstichting en staat voor goed maaibeheer van bermen en andere groenstroken).*

21. In stedelijk gebied wordt door gemeentes vaak gekozen voor harde kades en klein stukje zachte oever. Hoe kan Rijnland steden aansporen om anders te gaan inrichten.

Uitgangspunt Rijnland ten aanzien van oevers: 'Hard waar het moet en zacht waar het kan'. Gemeenten leggen ook al vooroevers aan met drijvende tuinen als zachtere overgangen tussen land en water (zie Alphen aan den Rijn).

22. Rijnland verdient adhesie voor het actieplan. Maar hoe kan er eigenlijk goed worden gemeten? Er kunnen andere insecten/planten oppoppen die eigenlijk niet bijdragen aan een betere biodiversiteit: zoals bramen op de Veluwe. Of heeft Rijnland bedacht: biodiversiteit voor Rijnland zijn deze Tiny 5? Als die goed scoren betekent het dat de biodiversiteit er goed voorstaat?

Rijnland worstelt ook zelf met deze vraag. Definitie biodiversiteit: de graad van verscheidenheid aan soorten, tussen soorten, binnen ecosystemen ('eigenlijk alles'). Het vorige college wilde de biodiversiteit van Rijnland in kaart laten brengen maar dat bleek onmogelijk. Veel data van waterplanten zijn geanalyseerd (biodiversiteitsreikwijdte). Uit studie Naturalis werd opgemaakt dat er op natuurvriendelijke oevers meer verschillende soorten planten voorkomen dan op harde oevers. Vanuit alles 21 waterschap is een team Biodiversiteit samengesteld en is een RaaMevrer Monitoring Biodiversiteit opgesteld (samen met Naturalis en

Het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) om te bepalen welke kritieke prestatie-indicators moeten worden gebruikt om te meten of de situatie daadwerkelijk verbetert. Zo zijn er beleids-KPI's; maatregelen-KPI's en effect-KPI's. Rijnland neemt in de beleidsstukken op dat er iets wordt gedaan voor de biodiversiteit.

Maatregel: er is een x-aantal kilometers bloemrijke dijken (goed voor soorten).

Het Planbureau voor de Leefomgeving publiceert jaarlijkse De Natuurbalans (die ook biodiversiteit meet).

Rijnland bekijkt vervolgens welke aanpak is vereist in het werkgebied.

23. De ingelanden kennen hun omgeving het beste. Hoe worden zij door Rijnland betrokken bij het meten van de biodiversiteit? Of wordt er met andere partners samengewerkt die het voortouw nemen?

Rijnland doet mee met 'Vang de Watermonsters'. Een Citizen Science-project dat de waterkwaliteit in kleine wateren in Nederland in kaart brengt. Door het inzetten van burgers voor metingen van de waterkwaliteit ontstaat inzicht in de waterkwaliteit in kleine wateren in Nederland. Het NIOO checkt deze data en vindt deze best goed bruikbaar. Rijnland slaat deze op in de eigen datasystemen.

24. Hoe goed/slecht gaat het momenteel met de Tiny 5? Wat is hun rapportcijfer?

Deze dienen meer om het verhaal over biodiversiteit te illustreren. Rijnland doet geen metingen naar deze vijf. Maar als deze soorten het goed doen, kunnen andere daarvan profiteren en kan men spreken over een evenwichtig systeem. In de Nationale Databank Flora en Fauna zijn de Tiny 5 opgenomen en worden gemonitord. Er is per soort een kaartje beschikbaar met aantallen. In het hele werkgebied komen deze vijf in voldoende mate voor. Selectiecriteria was ook: ze moeten in het hele gebied voorkomen.

25. Het is goed dat allerlei omgevingsfactoren worden verbeterd voor deze soorten maar wat doet Rijnland aan het voorkomen van schade door onderhoud, maaien boven- en onderwater, enz.

Alle toezichthouders binnen Rijnland volgen de training 'Beleef biodiversiteit' en wordt het belang van het checken van aannemers op goed maaienbeleid onderstreept zodat niet alle verkeerde soorten wegmaait.

26. In Noordwijk heeft de gemeente veel bloemen ingezaaid. Tijdens een seminar van de Nederlandse Golf Federatie waren deskundigen van het waterschap aanwezig maar ook een ecooloog van de Stichting Duinbehoud met een opvallend afwijkend opvatting over biodiversiteit. De mooie bloemenpracht langs huizen mag met best aardig vinden, maar in het mengsel zitten zaden van planten die in Limburg voorkomen en wat hem betreft niet ook in Zuid-Holland moeten aanslaan. Als dat het uitgangspunt is van een ecooloog van deze Stichting, is het lastig om goed biodiversiteitsbeleid te definiëren.

Rijnland hanteert specifieke soortenlijsten met soorten die alleen op de dijken mogen worden gezaaid (inheemse en soorten die de landbouw niet hinderen). Er worden dus geen uitheemse (in dit geval Limburgse) soorten gebruikt. Rijnland wordt geadviseerd door ecologen.

27. Inspreker meet als vrijwilliger de waterkwaliteit via zijn weiland en Earthwatch. Hierin wordt ook de biodiversiteit in sloten gemeten. Vraag: neemt Rijnland deze gegevens ook mee?

Alle data worden gekoppeld in de NDFF maar in alle gevallen gekoppeld aan de eigen Rijnlandse data.

IV Zwemwater

Een aantal aanwezigen zwemt in Rijnlands oppervlaktewater en let daarbij op het volgende:

- Drijft er iets op het water? Bij te veel kroos worden wenkbrauwen geheven.
- Kan ik de bodem zien?
- Is er sprake van blauwalg?
- Stinkt het buitenwater?

Rijnland heeft beleid gericht op de kwaliteit van zwemwater en volgt de wettelijke kaders vanuit de EU.

Hierbij kijkt Rijnland naar het voorkomen van bacteriën en naar blauwalgen. In de wet is opgenomen waar Rijnland naar moet kijken om ervoor te zorgen dat het zwemwater veilig is. Blijkt dat niet het geval, dan komen er waarschuwingsborden op zwemwaterlocaties. Rijnland is niet in het hele gebied verantwoordelijk om ervoor te zorgen dat burgers veilig kunnen zwemmen, slechts op specifieke locaties. Er zijn andere locaties die altijd onder druk staan voor wat betreft veilig zwemmen (dichtbij overstort of lozing zuiveringen).

Zodra er negatief zwemadvies wordt gegeven, zijn uitbaters van lokale horeca e.d. niet blij. Rijnland volgt niet alleen de EU-zwemwaterrichtlijn 2006/7/EG die is afgestemd op de gezondheid van zwemmers. Maar hanteert ook de zorgplicht om daarmee overlast voor gebruikers van zwemwater te voorkomen. Deze locaties kunnen

buiten zwemwaterpunten liggen, maar blauwalgen kunnen stankoverlast veroorzaken waarna Rijnland handelend optreedt.

Als er maatregelen moeten worden uitgevoerd op zwemwaterlocaties, is Rijnland de aangewezen uitvoerder. Het waterschap meet en geeft die metingen door aan het bevoegd gezag voor het aanwijzen van de zwemwaterlocaties (en plaatsing waarschuwborden): de provincie. De provincie heeft de werkzaamheden vaak aan de Omgevingsdienst uitbesteed

Rijnland herbergt 43 officiële zwemwaterlocaties waar in het zwemseizoen elke twee weken metingen worden uitgevoerd (op bacteriologische kwaliteit). Als er veel e. colli bacteriën worden aangetroffen, worden ook andere -vaak ziekmakende bacteriën- aangetroffen.

Uitkomsten:

- 91% voldoet aan de wettelijk eisen voor e.colli bacteriën;
- 9% vergt aanpak door Rijnland om te voldoen aan de wettelijke eis (criterium: er moet vier achtereenvolgende jaren sprake zijn van een goede zwemwaterlocatie).

Voor blauwalgen gelden Nederlandse afspraken is in Rijnland gehouden aan een inspanningsverplichting om blootstelling voorkomen. Maar in 73% van de locaties is sprake van blauwalgenoverlast. En de overlast neemt toe omdat blauwalg goed gedijt in warm water. Door de klimaatverandering is het aantal verdubbeld, nemen negatieve zwemadviezen toe en is er sprake van een verschuiving naar vroeger in het zwemseizoen.

Aanpak zwemwater: wat doet Rijnland?

Eens in de vier jaar wordt een Programmatische aanpak (2023 – 2027) opgesteld over wat te doen met locaties die niet voldoen om minder negatieve zwemadviezen te bereiken.

Rijnland doet de uitvoering samen met de beheerder en start pas als er 50% cofinanciering voor uitvoering maatregelen (locatiebeheerders, provincie, subsidies) is toegezegd.

In 2023 staan maatregelen op de planning in de Zegerplas, de Elfhoeven, het Oosterduinse Meer en de Klinkenbergerplas. De kosten zijn afhankelijk van deze maatregelen.

Als er andere prioriteiten opdoemen, krijgen die voorrang.

Er is in 2023 al een voorbereidingskrediet verleend voor de aanpak van deze vier locaties.

Maatregelen zwemwater en blauwalgen. Er wordt gedacht aan:

- luchtmenginstallaties (zoals die in de Haarlemmermeerse Bosplas)
- een betere doorstroming van het water bij polderpark Cronesteijn
- een doorspoelpomp Meijepark (Nieuwkoopse Plassen)
- plaatsing van een doorspoelgemaal Westbroekplas (deze is inmiddels geplaatst)
- een luchtmenginstallatie in de Nieuwe Meer (zie filmpje met uitleg van Johan Oosterbaan)

Vragen en reactie vanuit Rijnland:

28. Streeft Rijnland naar uitbreiding van de 42 zwemwaterlocaties?

Dat is niet het geval.

29. Maar ingelanden vragen soms naar meer zwemwater.

Tijdens de Covid-uitbraak gingen veel meer mensen in hun eigen omgeving naar buiten en ook zwemmen en werd vaak geïnformeerd naar de veiligheid van het water. Dus die trend klopt. Er zal met de provincie moeten worden gesproken over potentiële zwemwaterlocaties. Rijnland moet dan bepalen of het haalbaar is om de waterkwaliteit op orde te krijgen. Dat is niet overal in het watersysteem haalbaar.

30. Wat is de definitie voor een 'zwemwaterlocatie'?

Aangewezen zwemwaterlocaties moeten:

- veilig zijn (men mag geen verwondingen oplopen als men het water betreedt): dit is aan de locatiebeheerder
- de bacteriologische waterkwaliteit moet voldoen (dus ook geen blauwalg)
- en deze locatie dient door Rijnland te worden gemonitord en voorzien van bordjes als deze niet voldoet

31. Welke van de besproken maatregelen is aantoonbaar effectief gebleken? Levert de beluchting het gewenste resultaat?

Ja. De Nieuwe Meer-beluchting functioneert al 30 jaar. Deze werd geplaatst vanwege de stankoverlast veroorzaakt door blauwalgen en sindsdien zijn er amper klachten. Er is ook een beluchtingsinstallatie bij Vlietland en de Zegersplas. Door de beluchting kunnen algen niet groeien.

32. Stel dat deze optie niet werkt, wordt dan het gebruik van andere alternatieven zoals chemicaliën overwogen? Waterstofperoxide?

Daarmee is geëxperimenteerd maar er werden geen goede resultaten behaald. Er worden wel eens opties getest.

33. In Zoetermeer wil men blauwalgen aan te pakken door de toevoer van water naar de Zoetermeerse Plas te belemmeren zodat deze plas niet meer vanuit de stad wordt gevoed. Waarom wordt daar geen beluchting ingezet?

Blauwalgen gedijen door veel voedingsstoffen. Dus als eerste wordt geprobeerd die bron te reduceren (voedselrijk water niet laten mengen in een plassensysteem). Werkt dit niet, dan wordt een andere locatie-specifieke oplossing gezocht.

V. Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Een aantal van de stoffen is door menselijk handelen in de natuur beland. Voor de lozingen dient men zich te houden aan wet- en regelgeving. Rijnland heeft wettelijke taken op het vlak van vergunningverlening, toezicht

Wettelijk kader voor lozingen

Op dit moment is dat de Waterwet. Die verbiedt het lozen van stoffen in oppervlaktewater zonder watervergunning tenzij die lozing in algemene regels is geregeld. Wat het geval is voor veel lozingen (in AMvB's). Zoals het Activiteitenbesluit en het Besluit Lozen Buiten Inrichtingen.

In een aantal gevallen kan Rijnland afwijken van de normen van deze algemene regels afwijken door opstellen van maatwerk. Voorbeeld: voor de lozing van effluent vanuit de awzi's. Hierin heeft Rijnland zichzelf strengere normen opgelegd voor stikstof en fosfaat dan landelijk geldt.

Voor lozingen vallend onder de vergunningsplicht, geldt een wettelijk beleids- en toetsingskader.

Vanaf 2024 treedt de Omgevingswet in werking.

De belangrijkste wijzingen met betrekking tot waterkwaliteit:

- Onder de Omgevingswet vallen nog meer lozingen onder de algemene regels
- En een deel van de regels die nu landelijk gelden, wordt overgeheveld naar de waterschappen wat inhoudt dat Rijnland in de Waterschapsverordening voor deze lozingen zelf regels kan opstellen.

Wettelijke taken Rijnland:

- Reguleren: behandelen vergunningaanvragen / meldingen op basis van de algemene regels.
- Toezicht: er wordt getoetst aan de geldende normen en voorschriften die zijn opgenomen in de algemene regels en de verleende watervergunning.
- Bij overtreding van normen, inzet van handhaving waarmee -indien mogelijk- een einde wordt gemaakt aan de overtreding. Ook kan de overtreder worden bestraft.

De invulling van de VTH-taken is vastgelegd in de Nota Naleving. Het beleid van Rijnland is gericht op: stimuleren naleving regels en gewenst gedrag. Zie dia 44 (gewenst gedrag, acceptabel gedrag en -onder de wettelijke norm: onacceptabel gedrag).

In de Nota Naleving staan instrumenten die Rijnland kan inzetten om het gedrag te beïnvloeden en ook een risicoanalyse van het functioneren van het Rijnlandse watersysteem en de prioriteiten die Rijnland stelt ('Wat vindt het waterschap belangrijk?'). Voorbeelden: de lozing van nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en de prioritare stoffen.

De praktische uitvoering wordt opgenomen in het jaarlijks op te stellen 'Naleving Uitvoeringsprogramma'.

Hierin staan de VTH-taken voor het betreffende jaar met een evaluatie van activiteiten uit het voorgaande jaar. Het opstellen van de nota Naleving én het uitvoeringsprogramma is voor VTH-taken een wettelijke plicht.

In de taartdiagrammen op dia 44 wordt de tijdsbesteding aan handhaving en vergunningverlening weergegeven. Voor vergunningverlening is er een verschil in tijdsbesteding tussen het programma 'Schoon en gezond water' (groen) en 'Voldoende rood' en 'Waterveiligheid'. Veel lozingen zijn in algemene regels geregeld en vergen dus minder tijd.

- Rijnland heeft een bedrijfsbestand van 150 aan de niet-agrarische bedrijven: hiervan hebben 100 een vergunning en 50 vallen onder algemene regels.
- Agrarische sector: 3.500-4.000 bedrijven vallen onder algemene regels.

Instrumenten om naleving regels te stimuleren:

- Advisering en het geven van voorlichting (om ongewenste lozingen in de toekomst te voorkomen, bijvoorbeeld). Of door verlenen van subsidies bij gewenst gedrag (aanleg natuurvriendelijke oevers en via Landbouwportaal voor het nemen van bovenwettelijke maatregelen).
- Toezicht en handhaving door:
 - Gerichtte bedrijfs-/ perceelcontroles (toepassing gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen, de opslag van mest- en voedingsstoffen en risico van afstroming van perssappen en percolaat naar oppervlaktewater).
 - Er wordt ook gecontroleerd op overige (niet-agrarische) lozingen: wordt er aan de geldende voorschriften voldaan.
 - Er wordt ook gesurveilleerd (via land, maar ook de lucht met helikopters en varend)
 - Met administratief toezicht wordt naleving van administratieve verplichtingen door met name landelijke regelgeving gecontroleerd (jaarlijkse opgave glastuinbouw van gebruikte hoeveelheid meststoffen).
 - Ook wordt toezicht en handhaving ingezet bij afwikkeling van meldingen en incidenten (illegaal lozen van verf in sloten of blusschuim). Bij nalatig handelen wordt ook strafrechtelijk opgetreden.

Ontwikkelingen komende tijd die van invloed zijn op VTH:

- De komst van de Omgevingswet per 1 januari 2024
- Uitvoeringsregeling bufferstroken: per 1 maart 2023 van kracht geworden. Deze regeling is door grote druk uit Brussel ingevoerd met als doel de lozing van nutriënten naar oppervlaktewater te reduceren en de waterkwaliteit te verbeteren. De snelle invoering heeft geleid tot grote onduidelijkheid bij ondernemers en het bevoegde gezag. De toezichthoudende rol van de waterschappen wordt nu nader uitgewerkt door de Unie van Waterschappen, het ministerie, de RVO en NVWA.
- In 2023 is gestart met harmonisatie van diverse regels voor toediening van mest (momenteel is de ene regelgeving strijdig met de andere). Invoering: 2024.

Nieuwe technieken en methoden:

- Rijnland gebruikt drones om lozingen vanuit de glastuinbouw op te sporen (warmtebeeldcamera)
- Onderzoek naar mogelijkheden datagestuurd toezicht (meetresultaten van waterkwaliteit worden gebruikt om na te gaan of toezicht doelmatiger en efficiënter op een specifieke locatie kan worden ingezet).

Vragen en reactie vanuit Rijnland:

34. Wordt er ten aanzien van het lozingsvergunningen ook het principe 'op=op' toegepast? Als de beschikbare subsidies op zijn, bijvoorbeeld. Het is denkbaar dat het systeem van Rijnland en bepaalde hoeveelheid lozingen aankant en dat als dit max wordt overschreden, problemen ontstaan met betrekking tot doelstellingen KRW. *Het toetsingskader gaat ervan uit dat vergunningen voor lozing worden verstrekt op voorwaarde dat de KRW-doelstellingen niet in gevaar komen (toetsing). Maar veel lozingen vallen onder de algemene regels en Rijnland dient zich te houden aan wettelijke handelingskaders en kan niet zomaar lozingen verbieden.*

35. Dat komt over als 'dweilen met de kraan open'.

Nee: met de algemene regels en normering (voor zorgwekkende stoffen) is de algemene waterkwaliteit gewaarborgd. Voor alle lozingen gelden normen en als men zich daaraan houdt, dan mogen die lozingen niet tot verslechtering van de waterkwaliteit leiden.

36. Stel elke vergunning voldoet aan de norm. Maar veel vergunningen betekenen ook veel lozingen. Die de waterkwaliteit dus ook negatief beïnvloeden.

Voorbeeld: regels voor toediening van mest op percelen. Rijnland is hier niet het bevoegde gezag. Er zijn ook regels die gelden voor de rand van die percelen (grens oppervlaktewater): daar is toepassing van meststoffen

verboden. Als iedereen deze regels naleeft, zou de waterkwaliteit goed moeten zijn maar dat is niet zo. Rijnland is afhankelijk van andere regelgeving (en daar niet het bevoegde gezag).

De mestregelgeving op percelen kan dus leiden tot verslechtering van de waterkwaliteit, maar daar heeft het waterschap geen invloed op.

37. Moet Rijnland daarom niet samenwerken met andere bevoegde gezagen? Men moet integraal werken. Dit is dus een uitdaging voor Rijnland.

In de brief aan de minister wordt geadviseerd om de regelgeving met betrekking tot mest beter af te stemmen op de waterkwaliteit.

Agrarische lozingen: op jaarbasis worden niet alle 4.000 bedrijven gecontroleerd. De bedrijven die worden gecontroleerd leven voor meer dan 95% de regels na.

38. In 2024 treedt de Omgevingswet in werking en krijgt Rijnland te maken met (een aantal) landelijke regels. Krijgt Rijnland hiervoor ook extra capaciteit?

Bij de overgangsregeling van de regels van het Activiteitenbesluit en Het Besluit Lozen buiten inrichtingen wordt een deel niet meer opgenomen in de AMvB's die vallen onder de Omgevingswet. Deze zijn opgenomen in een bruidsschat en automatisch in de Waterschapsverordening.

Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet gelden die regels nog, maar Rijnland kan de komende jaren keuzes maken om al dan niet andere regels op te stellen (via overgangsrecht geregeld).

39. Door steeds maar nieuwe regels (te veel) wordt jonge ondernemers het perspectief ontnomen ('Laat maar'). Dat is het gevaar van al die controles.

Rijnland heeft voor de gerichte bedrijfscontroles een risico-inschatting gemaakt. Bedrijven die afdoende maatregelen hebben genomen en aan de regels voldoen en waarvan geen overtredingen worden verwacht, worden minder gecontroleerd dan bedrijven met potentiële risico's.

40. Wordt er bij controles rekening te houden dat ook de Omgevingsdienst controles uitvoert en de NVWA? 'Er komt toch een heel bossie mensen iedere keer vragen waar dat ene putje op uitkomt!'

Er is geprobeerd om gezamenlijk te controleren door één persoon, maar de Omgevingsdienst kijkt naar andere factoren dan het waterschap en voert een uitgebreidere inspectie uit. En ook worden er andere prioriteiten gesteld.

41. Ook veel van de agrarische bedrijven met Milieucertificaten worden gecontroleerd wat tot wrevel leidt. Er wordt veel geld en tijd besteed om die certificaten te behalen – met aanhoudende audits- en toch komt Rijnland langs: 'Dat vind ik vreemd'.

Bij hoogrisico bedrijven wordt jaarlijks (soms meermalen) gecontroleerd. Laagrisico bedrijven soms eens in de vier-vijf jaar.

42. Als het bedrijf bij aankomst de inspecteurs de MPSA of MPS GAP wordt getoond, zouden zij gewoon meteen moeten vertrekken: 'Het is allemaal dubbelop'.

Certificaten hebben waarde maar zeggen niet alles. Alle ondernemers zullen zeggen dat zij de regels naleven.

43. Maar wij worden als ondernemers wel geauditeerd door een onafhankelijk bureau.

De dijkgraaf wijst erop, dat deze zaken door de gezamenlijke WNT in beleid worden vastgelegd. In mei wordt een nieuw beleidskader verwacht en kunnen afwegingen worden gemaakt.

Jaren geleden gaf een ICT-bedrijf certificaten af die naderhand toch in twijfel werden getrokken.

Het belangrijkste is dat de risicogerichte controle door Rijnland inhoudt dat bedrijven die zich aan de regels houden beloond worden met minder controle.

44. Vergt de nieuwe Omgevingswet meer handhavingscapaciteit?

Neen. De regels die gelden voor de Keur worden beleidsneutraal overgeheveld naar de Waterschapsverordening en er verandert niet in het toezicht. Veel regels voor de agrarische sector worden ook in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) overgenomen (AMvB die valt onder de Omgevingswet).

De niet-agrarische lozingen wijzigen wel, maar door het overgangsrecht zal de inzet qua toezicht en handhaving ongewijzigd blijven.

45. Vinden bedrijfsbezoeken onaangekondigd of aangekondigd plaats?

De gerichte bedrijfscontroles worden onaangekondigd uitgevoerd. Maar bepaalde surveillances op projecten worden vaak aangekondigd via een persbericht (nadrukkelijke controle).

46. Wordt elke uitspoeling van meststoffen gewasbeschermingsmiddelen gezien als lozing of pas vanaf een bepaalde hoeveelheid? Heeft Rijnland ook te maken met drugsafval?
Gedumpt drugsafval wordt zelden aangetroffen. Dergelijke meldingen worden via de parketdiensten opgepakt en afgehandeld via politie en Omgevingsdienst.

Normen voor toepassing gewasbeschermingsmiddelen zijn erop gericht om lozing via drift te voorkomen. Drift zal altijd voorkomen. Maar er zijn berekeningen gemaakt over een toelaatbare (= minimale) drift voor het oppervlaktewater. Rijnland geldt op de regels die gelden voor bespuiting. Langs watergangen zijn bespuitingen verboden. En uitstroom van mest en nutriënten vanuit een opslag is evenmin toegestaan. Ondernemers hebben ook maatregelen getroffen om dit te voorkomen.

47. De diverse controlerende instanties kunnen de risicoanalyses op elkaar afstemmen. Gebeurt dit?
Nog niet. In 2024 wordt het nieuwe Beleidskader behandeld in de VV. Daarin zal dit thema zeker aan bod komen.

48. Er wordt veel vanaf boten gebaggerd. Een mooiere methode dan vanaf de kant omdat voorkomen wordt dat de bodem wordt ingedrukt. Stuur Rijnland op het baggeren met de boot?
Naar beste weten stuurt Rijnland niet per definitie op spuit, boot of vanaf de kant. De situatie ter plekke is medebepalend en niet alle plekken zijn per boot bereikbaar.

49. Lozingen worden veel beschouwd en aangepakt vanuit wet- en regelgeving, maar een systematisch overzicht en totaalbeeld ontbreekt. Suggestie: vlieg de problematiek ook eens vanuit het systeem aan en ga naar waarop Rijnland al dan geen invloed heeft en wat dat betekent voor het uiteindelijke effect.
*Portefeuillehouder Schouffoer dankt voor de vraag. Hij zegt toe binnenkort terug te komen op het briefadvies van de RLI waarin kanttekeningen staan over de urgentie én de samenwerking tussen overheden én de integrale aanpak. **Toezegging.** Maar de laatste jaren is er al veel veranderd rondom handhaving. De verdeling over diverse bevoegde gezagen roept het beeld op dat er onderling onvoldoende wordt samengewerkt en dat er andere prioriteiten per dienst zijn. De portefeuillehouder veronderstelt dat er hier zeker verbeteringen kunnen worden doorgevoerd.*

Ook wijst hij op stimuleringsmogelijkheden voor gewenst gedrag via onder andere het Landbouwportaal. Hij verwijst ook naar de succesvolle actie 'Bezem door de bestrijdingsmiddelenkast'. De actie is niet herhaald omdat niet-bevoegde instanties geen bestrijdingsmiddelen bij mensen mogen ophalen. Alternatief: inlevering bij de gemeente door de mensen zelf, maar de gemeente 'zit daar niet op te wachten'. Er zijn veel kansen voor verbetering én gedragsbeïnvloeding (inleveren frituurvet op inleverpunten hele jaar door; inleveren medicijnen bij apotheek e.d.). Rijnland kan van deze kansen ook gebruik maken.

50. Is Rijnland per 1 januari 2024 klaar voor de invoering van de Omgevingswet (personeel / organisatie / digitaal)?
*Deze vraag valt niet onder 'Schoon en gezond water' en zal dus worden doorgeleid naar de verantwoordelijk portefeuillehouder. **Toezegging.***

Tot slot dankt de portefeuillehouder alle medewerkers voor de uitgebreide presentatie. Alle informatie is terug te vinden in iBabs. De vele vragen en antwoorden zullen zeker nog aan bod komen in de commissies en de VV.